

V

ΣΤΗ ΛΕΣΒΙΑ

Μόνο για την αγάπη μας ὡς ζήσουμε, ὦ Λεσβία,
τῶν γερατιῶν τὰ βάσανα τὰ μάταια περγελώντας·
οἰμέρες φεύγουν κ' ἔρχονται, μὰ μιὰ φορὰ ὅταν σβύσει
τῆς ζήσης μας τῆς πρόσκαιρης ἡ φλόγα, τότε πρέπει
στὸν ἴπνο τὸν αἰώνιο νὰ κοιμηθοῦμε ! Δός μου
χίλια γλυκὰ φιλιὰ λοιπὸν καὶ ἄλλα ἕκατὸ καὶ χίλια
κ' ἔπειτα δός μου ἄλλα ἕκατὸ κ' ἔπειτα χίλια καὶ ἄλλα,
μὲς στὶς χιλιάδες τὰ φιλιὰ ποὺ θὰ δοθοῦνε ὡς τόσο
νὰ χάσουμε τὸν ἀριθμὸ, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ξέρουν
αὐτοὶ ποὺ μᾶς ζουλεύουνε καὶ ποῖτε μεῖς ἀκόμα·
τόσα φιλιὰ νὰ μὴ μποροῦν τὸ φτόνο τους νὰ νάνηφουν!

VII

Μοῦ ζήτησες, Λεσβία μου, πόσα φιλιὰ μποροῦσαν
νὰ μὲ χορτάσουν γιὰ νὰ πῶ στὸ τέλος· Φτάνει, ὠφτάνει!
Ὅσος εἶνε ὁ ἄμμος ὁ πολὺς σπαρμένος στὴ Λιβύα,
στοὺς μυρωμένους τοὺς ἀγροὺς τῆς μαγικῆς Κυρήνης,
κοντὰ στοῦ Δία τὸ ναὸ καὶ τὸν ἱερὸ τὸν τάφο
τοῦ Βάττου τοῦ πανάρχαιου· ὅσο ψηλὰ εἶναι τῆσρα
νύχτας βαθειᾶς καὶ εἰρηρικῆς ὅπου γλυκὰ φωτίζουν
τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὰ ὄργια τῶν μυστικῶν ἐρώτων,
τόσα φιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα σου θὰ φτάνουν γιὰ νὰ σβύσουν
τὴ δίψα μου τὴν ἀπειρή καὶ νὰ φωνάξω : Φτάνει !
Ὡ ὡς μποροῦσαν ὄλ' αὐτὰ τὸ φτόνο νὰ μὴ φέρουν
στὸ στόμα τὸ φαριμακερὸ καὶ τὸ πικρὸ τῶν μάγων !

XXXI

ΣΤΟ ΧΕΡΣΟΝΗΣΙ ΤΟΥ ΣΙΡΜΙΟΥ

Ὡ ποιὰ χαρὰ ποὺ βλέπω σε καὶ πάλι ὠραῖο Σίρμιον,
μυρωγαριὰ ἀπ' τὰ νησιὰ καὶ ἀπὸ τὰ χερσονήσια,
ποὺ ὁ Ποσειδῶνας σὲ μετρᾷ σ' ἀτέλειωτα τὰ μάκρη,
ποὺ ἀπλώνουν οἱ δὺ θάλασσες καὶ οἱ γαλήνιες λίμνες.
Μόλις τολμῶ νὰ φανταστῶ πῶς τώρα πιά ἔχω φύγει
ἀπὸ τῆς Θράκης τοὺς ἀγροὺς καὶ ἀπὸ τῆς Βιθυνίας
καὶ δέχως φόβῳ χαίρουμαι τὴν ἄρταστη δημορφία σου.
Τί εὐτυχία ἐλεύτερος ἀπ' τὶς φροντίδες, ὅταν
ἀφήσεις τὸ φορτίο αὐτῶν ποὺ κυνηγοῦν τὴ δόξα·
ἀπὸ ταξίδια μακρυνὰ σὰν ἔρχεισαι νὰ γύρεις
ἀποσταμένος στὸ καλὸ, τὸ γονικὸ σου σπίτι
καὶ ναῦρεις τὴν ἀνάπαυση 'πὰ στὸ κρεβάτι ἐκεῖνο
ποὺ τόσα χρόνια ἐνεύροσσαν καὶ τόσο ἐλαττωοῦσες !
Φτάνει στὶς τόσες τὶς εὐκὲς αὐτῆ μου ἡ εὐτυχία,
πόθων πολλῶν ζωντάνημα. Σίρμιον ὠραῖο, χαῖρε,
γέλασε γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἄρχοντα τοῦ καλοῦ σου·
καὶ σεῖς τῆς λίμνης τὰ νερὰ τῆς διάφανης τοῦ Κώμου
χαρεῖτε ἀκόμα, παίξετε, καὶ γύρω ὡς ἀντηχήσουν
χαρᾶς τραγούδια ποὺ ἦρτα ἐδῶ μοναχικὰ νὰ ζήσω !

Μεταφραστὴς ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΖΟΥΓΡΑΦΙΕΣ

"Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΜΟΝΑΞΙΑ,"

*Κράτα τὸ δρόμο σου, καταβοκόννη,
στὰς τὰ σίδερα, ταξιδεντή !*

(Σελ. 157)

Ἡ μάννα Πολιτεία καὶ ἡ γυναίκα Μοναξιά,
δὺ Μοῦσες, σφραγίζουσιν τὸ νέο βιβλίον, ἀνθινὸ στε-
φάνι τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ ποιητῆ Κωστῆ Παλαμᾶ.
Χωρισμένα σὲ ἔξη σειρές, ταιριασμένα καὶ ἀταίρια-
στα, μᾶς δίνουνται στὸ φῶς καινούργια καὶ παλιὰ
ποιήματα, δημοσιεμένα κάμποσα, ξεχασμένα καὶ
δυσκολεύρετα, καὶ ἄλλα μερικὰ γραμμένα σὲ και-
ροὺς διάφορους καὶ ἀδημοσίευτα.

Τὸ τραγούδι τοῦ Παλαμᾶ ἀπὸ τὸ 1890 καὶ ἐῶ-
θε, περπάτησε ὅλους τοὺς δρόμους τῆς ποιητικῆς
τέχνης ἀπὸ τὴν πλατιὰ καὶ μακρινὴ ἐπικὴ σφρά-
τα ἴσα μὲ τὸ μονοπάτι τοῦ εὐνοδιασμένου μπαζέ τὸ
σχεδιασμένο καὶ φροντισμένο ἀπὸ τὸν ἐπιδέξιο περι-
βολάρη. Σὲ ὅλους τοὺς γύρους τούτους μᾶς δόθηκε
νὰ γνωρίσουμε κάτι πρωτότυπο καὶ πρωτόφαντο
φερμένο ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς ἀληθινῆς τέχνης, μὲ ὕ-
ψος, μὲ βάθος, μὲ ἔγκο, μὲ πλοῦτος καὶ μεγαλο-
πρέπεια.

Ἡ Ἑλληνικὴ ποίηση ποὺ γνώρισε τὸ πέρασμα
μᾶς εὐωδιάς ἀπὸ Σολομῶ καὶ Βαλαωρίτη, βρέθηκε
ἄξαφνα μπροστὰ σὲ ἀνθισμα πλήθιο ποὺ ἡ βραχί-
μυροῦδιὰ του δὲν ἔπαψε ὡς τὴν ὥρα νὰ σκορπιέται
γύρω. Βέβαια τὸ τέτοιο ἀνθισμα κρατιέται ἀπὸ τὴν
προσθήτη καλλιέργεια τῆς Μούσας τῆς ἀριστο-
κρατικῆς στὰ δοξασμένα Ἐγγάνησα, καὶ τῆς δημο-
τικῆς στὶς χώρες τῆς ρωμαϊκῆς στερειᾶς. Ὅμως ὅλ-
σταθῆ στὴν ποίησίν μας ἔ σημαντικώτερος ἴσως σταθ-
μὸς, γιὰ τὴ νεώτερη ἐποχὴ, γιὰτὶ κλείνει πλάτος
μεγαλῆτερο, νόημα βαθύτερο, ἀδρὸ χρῶμα κ' εὐτυ-
χισμένο ἀνάδωμα ἀπὸ σοφία μεστή καὶ νιάτα χρυσά.

Ἡ ἐντέλεια τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ ποιητῆ τῆς
«Φλογέρας τοῦ Βασιλιᾶ» δὲν εἶναι μονάχα στὸ ἀ-
ψηλονόητο φτεροῦγισμα τῆς μάννας Μούσας γιὰ ἕτι
μεγάλο, φωτεινὸ, ἀληθινὸ, δίκιο ταράζει καὶ
συγκινεῖ τὴν ἀνθρώπινη σκέψη καὶ ψυχὴ, μὲ τρό-
πο ἰσορροπημένο στὴ φαντασία, σοβαρὸ καὶ μελε-
τημένο, πλουμισμένο μὲ ἄλλα τάνθη τοῦ Ἑλληνικοῦ
ζωντανοῦ λόγου. Ἡ ἐντέλεια τοῦ τραγουδιοῦ μᾶς
φανερώνεται περισσότερο στὴν τεχνικὴ δημιουργία
τοῦ ἴδιου τοῦ τραγουδιοῦ, στὸ σύνθεμα καὶ στὸ πλά-
σμὸ του. Πρῶτα ἀπ' ἔλα ἡ ποίηση τέχνη. Μὰ τέ-
χνη, ποὺ μέσα στὸ θεῖο φύσημα, στὸ ἀποπάνου δο-

σμένο, στὸ ἐμπνευσμένο ἱερά, νὰ πρωτοκαθεδρεύῃ πρέπει τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας τὸ φανέρωμα πὺλ λέγεται μετρικὴ καὶ στιχορρογικὴ. Πολλοὶ εἶναι στὸν καιρὸ μας πὺλ παραξηγήσανε τὸ τέτοιο στοιχεῖο τῆς ποιητικῆς τέχνης, καὶ νομίσανε πὺλ μόνο οἱ ποιητικῆς ἰδέες κάνουν τὸ ποίημα.

Ἡ στιχορρογικὴ τοῦ Παλαμᾶ βγαλμένη ἀπὸ ξένους καὶ δικούς μας, πήρε στὰ χέρια του μιὰ δυνατὴ καινούργια μορφὴ μὲ συνταξιασμάτα πολύφωνης μουσικῆς, καὶ μᾶς παρουσίασε στίχο δεμένο, ἀτσάλινο σὰν πλάσμα ἀρμονίας ἀπαλῆς, σὰ χρῶμα γλυκύτατης ἀνατολῆς ἀνάερο. Τοῦ δημιουργοῦ ἡ τέχνη ἐκεῖ φαίνεται. Στέρεο χτίσμα, ζωηρὰ καλοδεμένο, μὰ μὲ τὴ λυγισμένη καὶ γλυκεῖα χάρη τῆς φύσης, μὲ τὸ νάζι τῆς ζωῆς. Ἐνα δημιουργημὰ δυνατὸ, ὅσο κι ἂν ἀψηφᾷ τοὺς βορραῖδες, χτισμένο μὲ τραχύτητα κι ἀλυγισιά, δείχνει τὸ μύχθο καὶ τὸν κόπο πάντα καὶ ποτὲ τὸ κᾶτι ἐκεῖνο τὸ λεγόμενο καλλιτεχνικὸ.

Ὁ Παλαμᾶς παρουσίασε μιὰ πλούσια μετρικὴ καὶ στάθηκε ἀπάνου τῆς ὁ ἀφέντης τοῦ στίχου. Ἀπὸ τὴν ἔθνικὴ δεκαπεντασύλλαθο ἴσα μὲ τὸν ἀρχαῖκὸ ἔντεκασύλλαθο κι ἀνάμεσα σὲ τὸτα ἀλλάσματα καὶ μορφῆς ἀπὸ τοῦ Πινταρικοῦ ὕμνου τὴ λεβεντιὰ ἴσα μὲ τὸ γήτεμα τοῦ σονέτου, δείχνεται ὁ γυμνασμένος σκοινουδάτης πὺλ τοῦ εἶναι ἡ τέχνη ψυχὴ καὶ ζωὴ, κᾶτι πὺλ ἀναδίνεται αὐτόματα καὶ σμίγει μὲ τίς φωνῆς τῶν πουλιῶν, μὲ τὰ φυθιρίσματα τῶ δέντρων στῶν ἀνέμων τὰ χᾶδια, μὲ τίς νόιες ἐνδὲς ὀργάνου ὑποταχμένου σὲ γνώριμα χέρια. Γιατὶ καὶ μέσα στὸ μέτρο τρέμει μιὰ ζωὴ ἀληθινή, μιὰ αἴσθησι τοῦ ἀληθινοῦ καλοῦ, μιὰν ἀρμονία πὺλ ἐρχεται ἐλόσι ἀπὸ τὴ φύσι τὴν ἀδολη. Ὁ Σολωμᾶς πὺλ στάθηκε ὁ Φειδίας τοῦ στίχου, βρῆκε μαθητὴ ὑπεράξιο πὺλ τοῦ πλάτυνε τὴ μετρικὴ τέχνη, τῆς φύσηξε καινούργια πνοή, γιὰ νὰ παραδοθοῦν ἔτσι στοὺς κατοπινοὺς ἐφαρμοσμένοι σὲ ζῶντανὰ παραδείγματα οἱ κανόνες, οἱ στοχαστικοὶ καὶ βραθιουόητοι, τοῦ μεγάλου τεχνίτη τῶν «Ἐλευτέρων πολιολοκημένων».

Ἡ «Πολιτεία καὶ ἡ Μοναξιά» δὲν περιέχει ἐργασία τοῦ ποιητῆ κρυσταλλωμένη. Μὲ τὸ νὰ κλείνει ὅμως λογῆς λογῆς ποιήματα ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ποιητικῆς του ἀκμῆς ἴσα μὲ τὰ σημερινά, μᾶς δίνει σύντομη τὴν εἰκόνα μᾶς ἡρεμῆς ἐξέλιξης πὺλ στὲ ὄροιο τῆς συναπαντηθήκανε ὀρέματα ἀπὸ ἀρχῆς, ἰδέες καὶ γεγονότα πὺλ συγκινήσανε πῶτε τὴ δημόσια γνώμη, τὴν κοινωνία, πῶτε τοὺς στενοὺς κύκλους τῶν ἀνθρώπων τῆς σκέψης. Ὁ ποιητῆς ὅσο κι ἂν μὲ κάποια ἀδυναμία κατέδρασε τῆς Μούσας τὸ μίλημα γιὰ σκοποὺς στενὰ πατριωτικοὺς, ἀνάξιοι

στὸ μακρὸ καὶ πλατὶ μάτι γιὰ τὴ σύχρονη ἐποχὴ μας, ὅμως πάντα τὸ κύριο κίνημα στάθηκε μιὰ πλημμύρα ἀπὸ εἰλικρινῆ ποίηση πὺλ χαρακτηρίζει ἔλο τὸ ἔργο του πέρα πέρα. Ἴσως δὲν εἶναι ξένη σ' αὐτὸ καὶ μιὰ παράδοσι πὺλ κρατιέται ἀπὸ ἄλλους πρόδρομοις, γεννημένους καὶ θρεμένους σὲ χρόνια ἀνάστασης τοῦ ἔθνους πὺλ νέα ἀληθινὰ καθολικώτερα ζητήματα δὲν εἶχαν ἀνοίξει τοὺς πνευματικούς ὀρίζοντες τῆς ἀνθρωπότητας.

Ἡ ψυχόρμητη λευτεριά τοῦ ποιητῆ, πόσες φορές δὲν τονὲ φέρνει πολεμιστὴ σιδερένιο ἀγνάντια σὲ πράξεις τῆς ἐπίσημης Πολιτείας, ἰδέες καὶ γνώμες τῶν πολλῶν! Τότες εἶναι πὺλ δείχεται περιλαμπρὴ ἡ διάθεσι καὶ τὸ τίναγμα τῆς ξεχωριστῆς του λύρας. Μὲ ὅσα κι ἂ λένε, ὁ θρόνος ποιητῶν τέτοιαις σειρᾶς σὰν τὸν ποιητὴ τοῦ τραγουδιοῦ «Στὸν Ὑψάρη» ἔχει θέση πορσότερο ἀνάμεσα σὲ ἑριμῆς ἐπαναστατικῆς. Ὑμνοὶ καὶ λιτανεῖες σὲ κούφια καθεστῶτα ἰδανικά, δὲν ἀξίζουσι τὴ λειτουργία τῆς ἀψηλῆς τέχνης πὺλ δόθηκε ἀπὸ τὴ φύσι στὸν ἀνθρώπο σὰν κάποιο ξεχωριστὸ ἀγαθὸ. Βέβαια οἱ θερμοὶ θαυμασοὶ καὶ οἱ δόξες δὲ θὰ λείψουσι γιὰ τοὺς μέτριους λογοπλέχτες, κόλακες τῆς κάθε εἰδοῦς ἀδυναμίας τῆς ἀγορᾶς. Μὰ γιὰ τοῦτο πῶ ἀμάραντο τὸ στεφάνι, γιὰ ὅσους πατώντας τὰ πρόσκαιρα ὑψώνονται σὲς κορφῆς, χτυπώντας τὰ σημερινὰ γιὰ τὴ μελλούμενη λύτρωσι, χαράζοντας ὄροιο τέχνης καὶ σκέψης σὰ Διδάσκαλοι καὶ σὰν Προφήτες.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΑΡΑΒΙΚΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Δὲν εἶνε βέβαια πρώτη φορὰ πὺλ ὑπάρχει γλωσσικὸ ζήτημα στὸν κόσμο, καὶ μῆτε εἴμαστε τὸ μόνο ἔθνος πὺλ ὑποφέρει ἀπὸ διγλωσσία. Κ' οἱ Ἴταλοι ἄλλοτες, κ' οἱ Τοῦρκοὶ σήμερα, κ' ἄλλοι μισοπολιτισμένοι λαοὶ κουσοπερκατοῖνε μέσα σὴν ἱστορία φορτωμένοι δυὸ γλώσσες, τὴ δικὴ τους καὶ τῶν προγόνων τους. Ἀπὸ τοὺς πῶ σημαντικοὺς ὅμως γλωσσικοὺς πολέμους πὺλ γίνονται σήμερα εἶναι ὁ Ἀραβικὸς, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ἀξιόλογο ἄρθρο γραμμένο ἀπὸ σοβαρὸ Ἀνατολιστὴ, σὴν Ἀγγλικὴ τὴν «Ἀσιατικὴ Ἐπιθεώρησι». Τᾶρθρο αὐτὸ, πὺλ τὰ ἐπιχειρήματά του ἐναντίον τοῦ Ἀραβικοῦ τοῦ δασκαλισμοῦ μοιάζουσι τόσο πολὺ μὲ τὰ δικὰ μας ἐναντίον τοῦ ρωμαϊκοῦ τοῦ δασκαλισμοῦ, πὺλ θαρρεῖς καὶ γράφηκε γιὰ τὸ δικὸ μας τὸ ζήτημα, τὸ μεταφέρουσι ἐδῶ οὐσσωμο, καὶ γιὰ περιέργεια, καὶ γιὰ φώτισι.

A. E.

«Τὸ φαινόμενον τῆς διγλωσσίας, νᾶχη δηλαδὴ ἔθνος ἕνα ἰδιῶμα γιὰ τὴν ἑμιλία, κι ἄλλο διαφορετικὸ γιὰ τὰ γράμματα, δὲν ἀπαντιέται μονάχα